Archeologienota

Sint-Truiden, Schurhovenveld

(Rellestraat, terreinen Punch Powertrain IV)

Programma van Maatregelen
2017J2

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

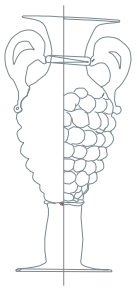
Haast-rapport 2017-61/ wettelijk depot: D/2017/12654/61

verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., (2017), Sint-Truiden Schurhovenveld (Rellestraat, terreinen Punch Powertrain IV), archeologienota, HAAST-rapport 2017-61, Bree, D/2017/12654/61

Rik van de Konijnenburg - Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree (BE) - Mob. 0496 209 018 - e-mail: rik@konijnenburg.com

© 2017 HAAST bvba, Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree

Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)
Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2017/12654/61

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

INHOUD

1. Beschrijvend gedeelte ……p.4
2. Bouwprogramma ……p.6
3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek ……p.8
4. Assessment van het terrein ……p16
5. Gemotiveerd advies ……p.18

1. Beschrijvend gedeelte

1.1. Administratieve gegevens

1.1.1. Projectcode: 2017J2

1.1.2. Nummer wettelijk depot: D/2017/12654/61

1.1.3. Naam en erkenningsnummer archeoloog: Rik van de Konijnenburg, OE/ERK/Archeoloog/2015/00041, Grauwe Torenwal 6/00/1 – 3960 Bree

1.1.4. Naam en adres van de opdrachtgever: **:** LRM LEASE NV, Corda Campus Corda 1, Kempische Steenweg 311 bus 4.01 - 3500 Hasselt (Koen Smets)
tel: +32 11 24 68 01 e-mail: k.smets@lrm.be

1.1.5. Locatiegegevens:

1.1.5.1. Provincie: Limburg

1.1.5.2. Gemeente: Sint-Truiden

1.1.5.3. Deelgemeente: Sint-Truiden

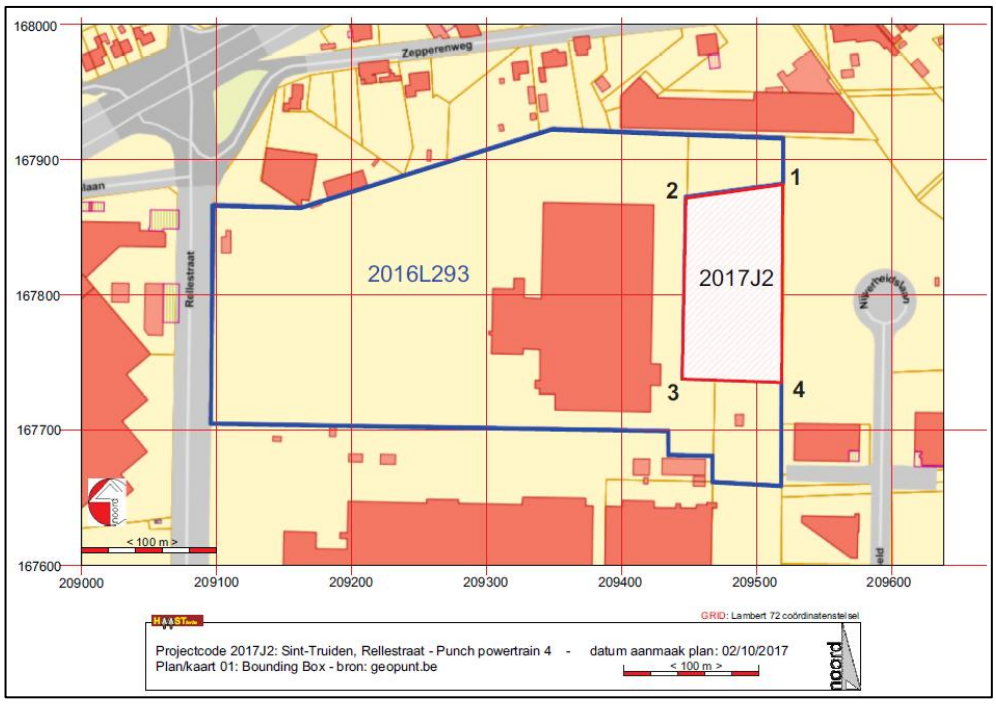
1.1.5.4. Adres: Rellestraat

1.1.5.5. Toponiem: Schurhovenveld

1.1.5.6. Bounding box:

De xy-coördinaten (stelsel Lambert72):

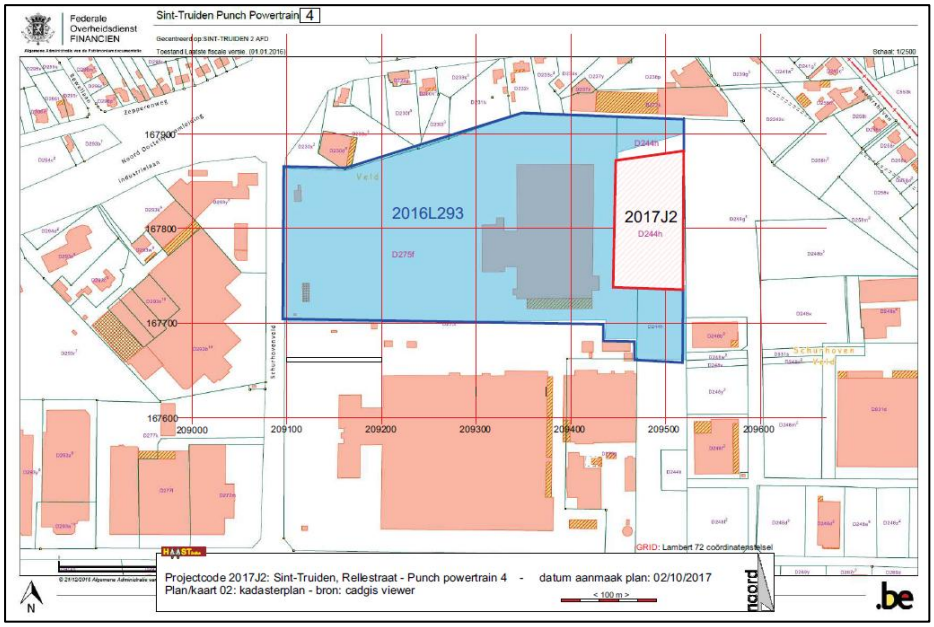
Nr	X	Y
1	209528.569	167895.588
2	209454.750	167881.300
3	209454.750	167740.806
4	209529.382	167740.806

Afbeelding1: Bounding Box

1.1.6. Kadastrale gegevens en plan met afbakening

Het perceel waarop het bouwprogramma wordt uitgevoerd is Sint-Truiden, afdeling 2 sectie D, perceel 244h (partim) De totale terreinoppervlakte, voorwerp van dit bureauonderzoek bedraagt 1,08 ha (bron: www.cadgis.be, viewer grand public).

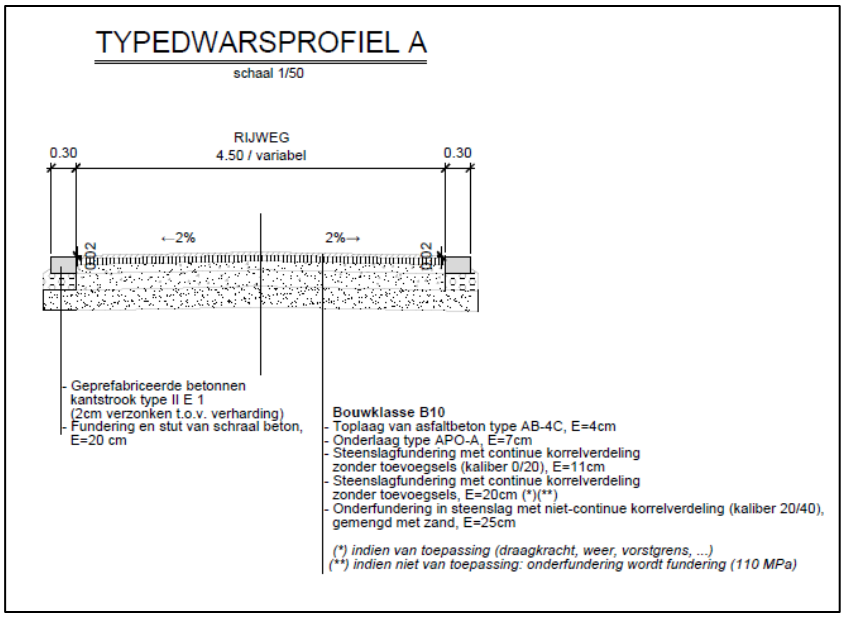

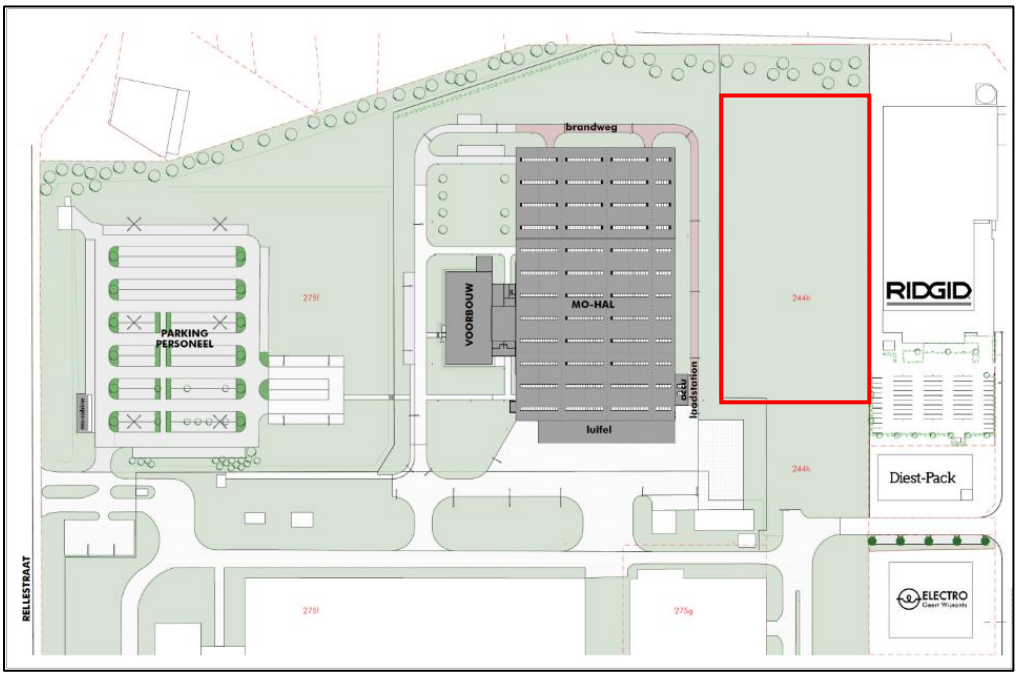

Afbeelding 2: Kadastraal uittreksel 01/01/2017

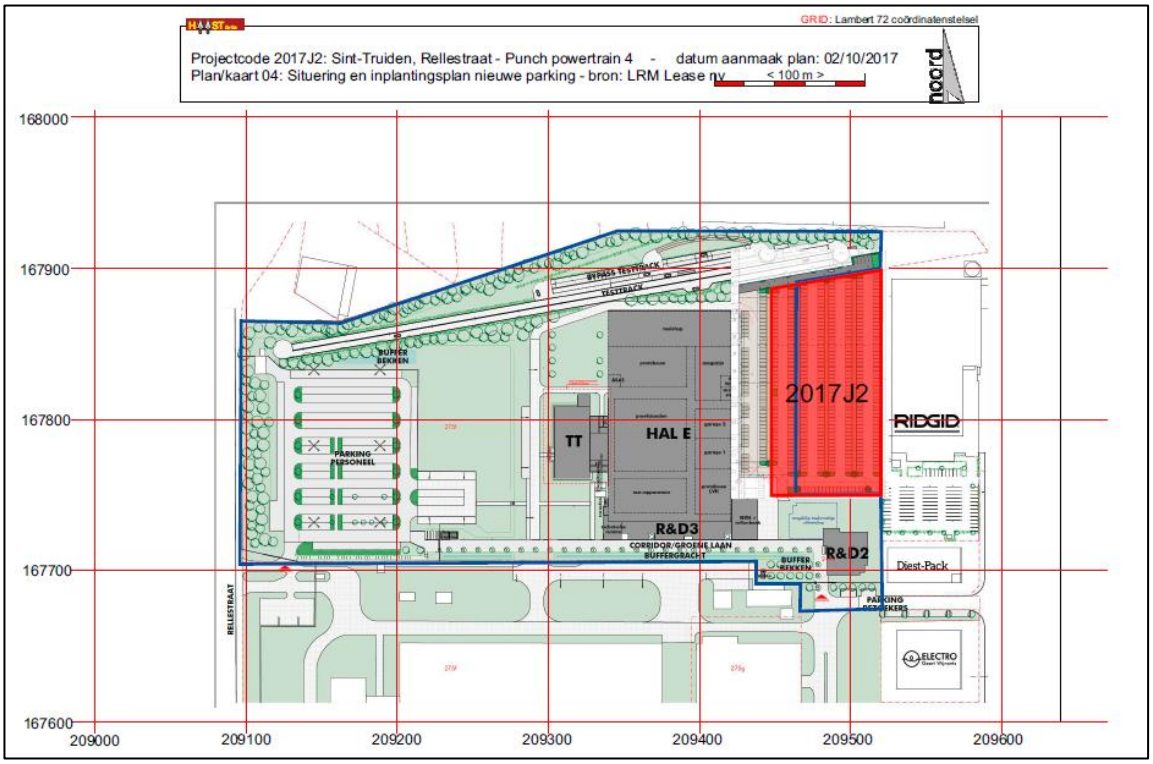
2. Bouwprogramma

Aanleg van een parking: heel het projectgebied zal ingenomen worden door parkeerplaatsen en toegangswegen. Zowel de parkeerplaatsen als de toegangswegen zullen aangelegd worden volgens een typedwarsprofiel: verwijdering van de teelaarde, een onderfundering in steenslag met niet-continue korrelverdeling, een steenslagfundering met continue korrelverdeling en een steenslagfundering met continue korrelfundering zonder toevoegsels, aan onderlaag type APO-A en een toplaag in asfaltbeton. In totaal is heel dit koffer 67 cm dik.

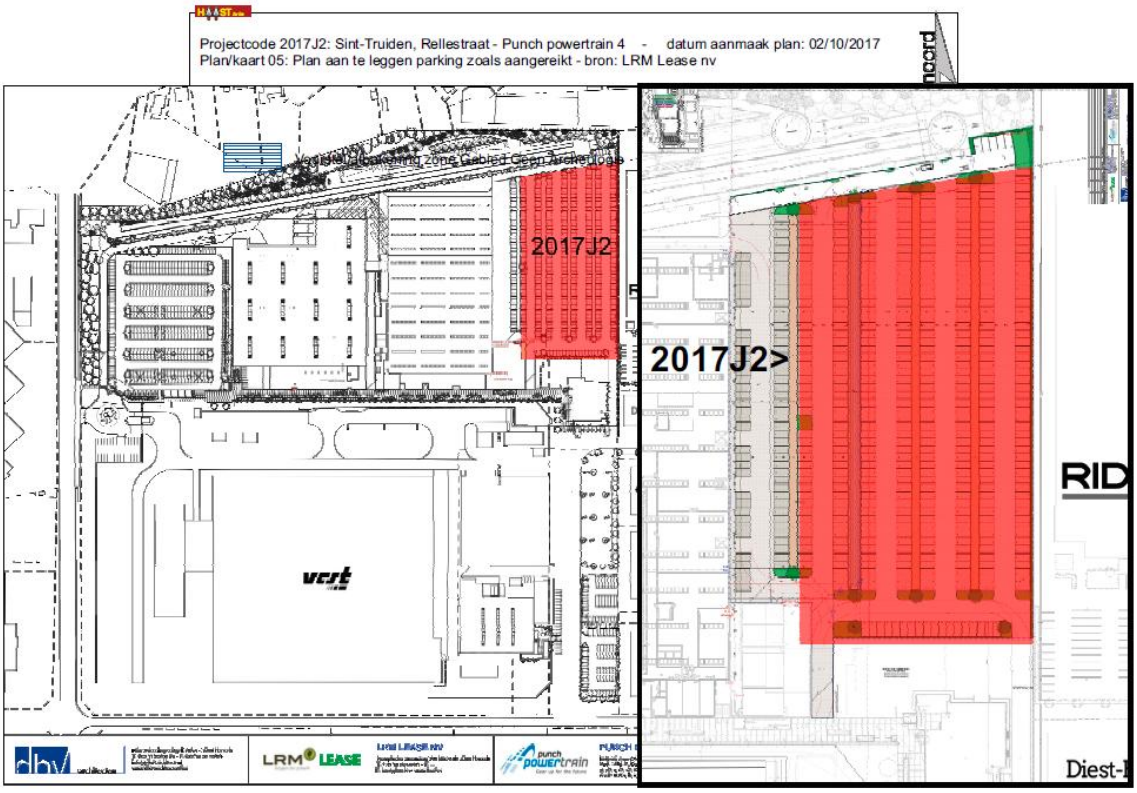

Afbeelding 3: bestaande toestand binnen het projectgebied (rood omkaderd)

Afbeelding 4: inplanting nieuwbouw, nieuwe aanleg (rood ingekleurd de zones waar ingrepen in de bodem zullen gebeuren).

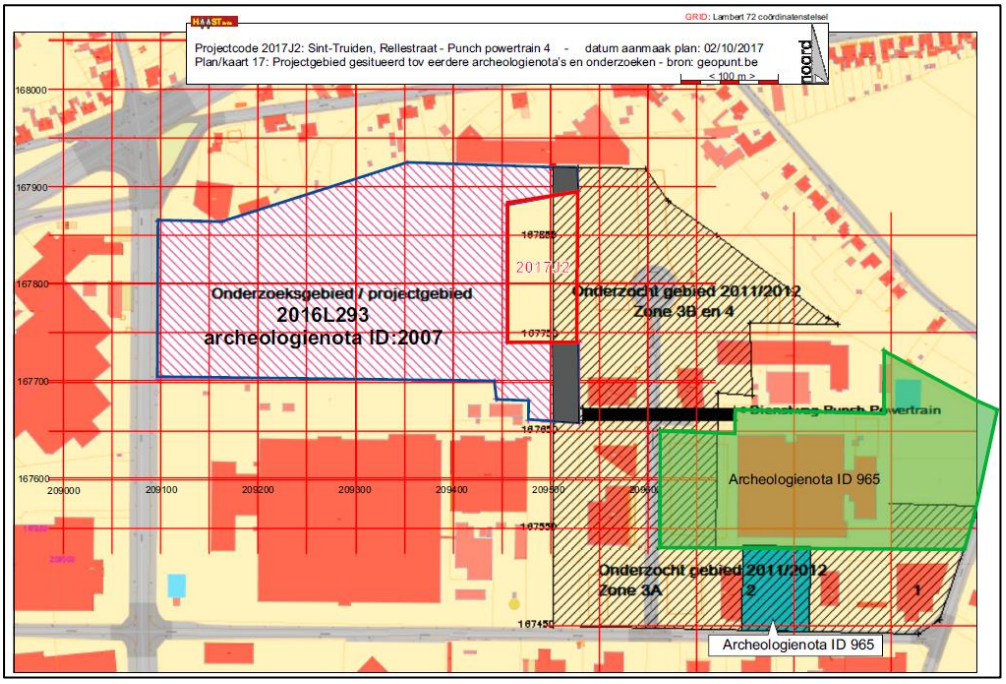

Afbeelding 5: aanleg parking zoals aangereikt door LRM lease nv

Van de geplande ingrepen bestaan nog geen definitieve detailplannen, enkel bovenstaand inplantingsplan en een voorstel van typeprofiel. Maar, het is duidelijk dat de geplande ingrepen een impact zullen hebben op het bestaande niveau en dus op eventueel aanwezig bodemarchief, in zoverre dit aanwezig zou zijn.

3. Resultaten voorafgaand archeologisch onderzoek[1]

In januari en februari 2012 werd door HAAST bvba in samenwerking met de Bodemkundige Dienst van België een archeologische prospectie met ingreep in de bodem uitgevoerd en een uitgebreid aardkundig onderzoek. Het onderzoek werd uitgevoerd in het kader van de verkaveling van het terrein door LRM LEASE NV. In 2016 en 2017 werden drie archeologienota's bekrachtigd die allen betrekking hebben op percelen in de onmiddellijke omgeving van het voorliggend projectgebied en er zelf deels mee overlappen.

Afbeelding 6: Situering van het projectgebied ten opzichte van het in 2011-2012 onderzochte terreinen en eerder opgemaakte archeologienota's

LEGENDE AFBEELDING 5:
Magenta gearceerd: archelogienota ID 2007
Zwart gearceerd: het in 2011-2012 onderzochte gebied met aanduiding van de zonering en de "Dienstweg Punch Powertrain (zwarte balk)
Donker grijs: overlappende zones projectgebied ID2007, afgebakend gebied onderzoek 2011-2012
Groen transparant: archeologienota ID 965
Rood omkaderd: huidig projectgebied 2017J2

[1] VAN DE KONIJNENBURG, R., 2012, ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK: PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM en ONDERZOEK MET METAALDETECTOR SITE: Sint-Truiden, Schurhovenveld, Nijverheidslaan – Groenstraat met een bijdrage van ir. Elsen F., (2012). Pedologisch onderzoek in het kader van het archeologisch onderzoek Site Schurhovenveld, St. Truiden. Bodemkundige Dienst van België i.o.v. Haast bvba, Bree. Haast-rapport 2012-04 / OE project 2011 – 435

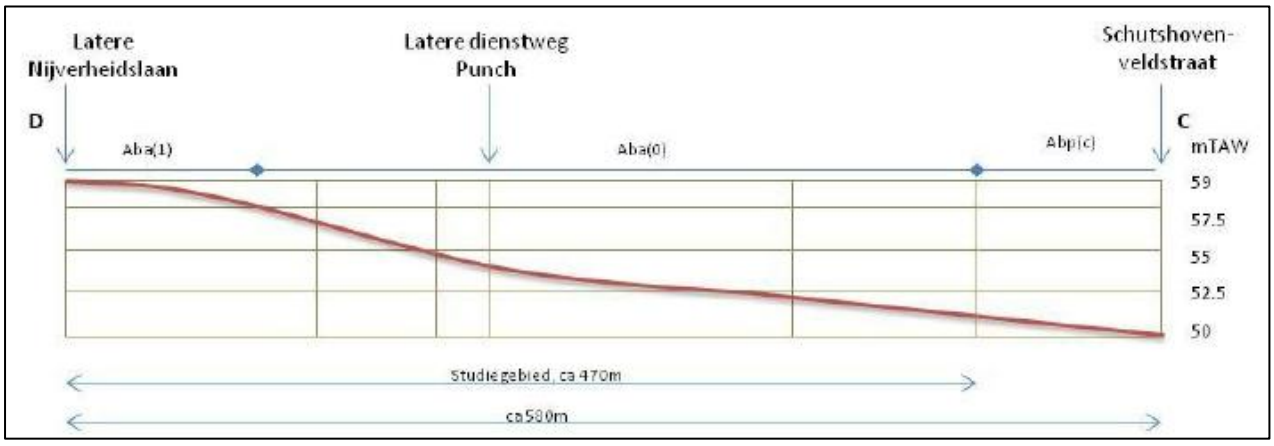
Het projectgebied, voorwerp van deze nota, grenst – en overlapt een stuk - aan de oostzijde het in 2012 uitgebreid onderzochte terrein. Het algemeen besluit luidde:

Het gebrek aan archeologica en bodemsporen van antropogene aard maken dat dit terrein niet interessant is vanuit archeologisch oogpunt. De bodemkundige studie samen met het archeologisch onderzoek hebben aangetoond dat het terrein heel wat wijzigingen heeft ondergaan. In zones 1 en 2 is het oorspronkelijk maaiveld verdwenen, in zone 3A is het gedeeltelijk verplaatst en deels begraven onder grond vermoedelijk afkomstig uit zone 1 en 2. In zone 4 is de oorspronkelijke Ap-horizont helemaal begraven onder een 1 tot 3 m dikke laag verplaatste grond. Hetzelfde geldt voor zone 4 alhoewel in die zone geen onderzoek werd gedaan. Het is af te leiden uit de steile talud die het terrein begrenst aan de noord en noordoostzijde.

Het grote grondverzet heeft plaatsgehad in het begin van de jaren 1980. Dit is enerzijds af te leiden uit de weergave van de hoogtelijnen op de topografische kaart, opgemaakt in 1976, waarop nog een duidelijke heuveltong zichtbaar is op de te onderzoeken zone, anderzijds is er het getuigenis van de zaakvoerder van het bedrijf LPS Klimatechniek wiens bedrijf aan de overzijde van de Nijverheidsstraat gevestigd is; recht tegenover zone 3. Dit was één van de eerste bedrijven op het industrieterrein Schurhovenveld en de zaakvoerder was getuige van de ontwikkeling c.q. "pedogenese" van het gebied tegenover zijn bedrijf.

Belangrijk daarbij zijn de aardkundige vaststellingen gedaan door ir. Frank Elsen[2]:

Citaat uit het verslag van ir. F. Elsen:
Het terrein heeft de laatste decennia duidelijk betekenisvolle ingrepen ondergaan. Daarom wordt de bespreking en beschrijving van de bodems opgesplitst in een voorafgaande beschrijving van de oorspronkelijke bodems, waarna de ingrepen worden beschreven en de opbouw en ontstaan van de huidige bodems kan worden begrepen. Vanzelfsprekend wordt de beschrijving voortdurend gebaseerd op de terreinwaarnemingen en –metingen en cartografische gegevens.

Afbeelding 7: Reconstructie van de oorspronkelijke topografie van het terrein

[2]Elsen F., (2012). Pedologisch onderzoek in het kader van het archeologisch onderzoek,
Site Schurhovenveld, St. Truiden. Bodemkundige Dienst van België i.o.v. Haast bvba, Bree. In: VAN DE KONIJNENBURG, R. en JANSSEN, J., 2012, ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK: PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM en ONDERZOEK MET METAALDETECTOR, Haast-rapport 2012-04 / **OE project 2011 - 435**

2.2.1 Oorspronkelijke topografie (ref. 1976) en bodemprofielen (ed. 1958)

Op basis van de topografische kaart van 1976, de ligging van de hoogtelijnen kan men benaderend de historische topografie afleiden, met transect D – C , van zuid naar noord. De maaiveldhoogte van het terrein kende een helling van zuid naar noord als weergegeven in rood op volgende figuur. (afbeelding 6)
Op deze figuur worden eveneens de bodemseries gegeven volgens de Bodemkaart van België volgens de uitgave 1958.

De bodemseries die langs deze helling werden gekarteerd weerspiegelen een voor de streek zeer typische sequentie:

***Aba(1):** Op de hoogte, bovenaan de helling vindt men de typische bodemserie voor de plateaus in deze streek, de goed natuurlijk gedraineerde leembodem met textuur B horizont, met A horizont minder dan 40 cm.*

***Aba(0):** Langs de helling ligt de goed natuurlijk gedraineerde leembodem met textuur B horizont, met A horizont van meer dan 40 cm. De A-horizont werd gevormd kleindeels door colluviaal materiaal dat van het plateau afstroomde naar topgrafisch lagere zones.*

***Abp(c):** In de lager gelegen zone wordt de colluviatie dermate belangrijk dat door ophoging van het maaiveld de A horizont vrijwel volledig uit colluviaal materiaal bestaat en dat de oorspronkelijke textuur B horizont in de huidige toestand dieper in het bodemprofiel is terug te vinden.*
Binnen het studiegebied werden op de bodemkaart enkel de Aba(1) en de Aba(0) gekarteerd.

2.2.2 Huidige topografie en bodemseries
Uit de terreinwaarneming is onmiddellijk duidelijk dat de maaiveldhoogte minstens ten noorden van de Dienstweg Punch niet meer overeenstemt met de historische topografie. Het bodemprofielonderzoek schept meer duidelijkheid. De ligging van de waarnemingspunten is weergegeven op de onderstaande figuur (afbeelding 7)

2.2.2.1 Bodemprofielonderzoek langs het transect D-C:

In een eerste benadering wordt het transect D-C besproken: De ligging, benaderend, van de waarnemingspunten (P4, P3, P1, P2, en P9) langsheen het transect D-C is eveneens weergegeven op de volgende figuur (afbeelding 7). De beschreven bodemprofielen worden als volgt samengevat en geïnterpreteerd, volgens dit zuid-noord transect (D-C):

***P4:** De A-horizont bestaat uit leem, is humusrijk met een goed ontwikkelde bodemstructuur. De oppervlakkige laag hiervan is wellicht van colluviale oorsprong. Er is exogeen materiaal (houtskool, baksteengruis en andere stenig materiaal) aanwezig tot op meer dan 40 cm -maaiveld. De tot zeer abrupte, gemarkeerde, maar onregelmatige overgang van de A-horizont naar de E (of A2) is veroorzaakt door bewerking (spitten, graven, ploegen), waardoor ook de uitspoelingshorizont vrijwel volledig is opgenomen in de A-horizont. Veder is er intense bioturbatie die zeer goed merkbaar is, zelfs tot op grotere diepte (wormgalerijen en beworteling tot minstens 150 cm-mv). Het exogeen materiaal is wellicht afkomstig van relatief intensieve landbouwexploitatie,*

aanbreng van mesten, assen, slakken, enz… Dieper dan de A-horizont is een goed gestructureerde B2t duidelijk herkenbaaar. Het moedermateriaal werd niet aangeboord en ligt dieper dan 150 cm-mv.

Besluit: Het betreft een zeer oude cultuurgrond mogelijks zelf geërodeerd is, maar die aan de oppervlakte werd aangevuld met colluviaal materiaal. De diepte tot waar bodembewerking merkbaar is ligt op ca. 47 cm-mv.
Door zijn ligging was en is de bodem ook onderhevig aan erosie, waarbij aan de oppervlakte vooral de lichtere leemfractie naar lagere zones afstroomde. Gezien de A-horizont een dikte heeft van meer dan 40 cm, zou deze bodem onder bodemserie Aba(0) worden getypeerd. Anderzijds is de A2-horizont vrijwel volledig verdwenen en vangt de B2t hieronder vrijwel onmiddellijk aan; In die zin wordt toch aangesloten bij de bodemserie Aba(1).

***P3:** De leem A-horizont is humusrijk met een goed ontwikkelde bodemstructuur met een dikte van ca.55 cm; Hiervan bestaat vermoedelijk ca. 40 cm uit colluviaal materiaal. Er is exogeen materiaal (houtskool, baksteengruis en andere stenig materiaal aanwezig tot op ca. 55 cm -maaiveld. De overgang naar de E (A2) is zeer gemarkeerd en onregelmatig, getuige van antropogene activiteit (bewerking) tot deze diepte. Duidelijk herkenbare E (A2) en B2t. Het moedermateriaal werd niet aangeboord (dieper dan 150 cm-mv).*

Besluit: Het betreft een zeer oude cultuurgrond die aan de oppervlakte gul werd aangevuld met colluviaal materiaal. De diepte tot waar bodembewerking merkbaar is ligt op ca. 55 cm-mv. De A-horizont heeft een dikte van meer dan 40 cm. Deze is tot stand gekomen deels door van topografisch hoger gelegen zones afspoelende leem, doch omwille van de helling kan evenzeer periodisch erosie van deze A-horizont plaatsgegrepen hebben naar de verderop lager gelegen depressie.
Gezien de dieper aangetroffen A2 en B2t, wordt deze bodem aangeduid als bodemserie Aba(0). Indien echter het pakket van colluviaal materiaal effectief 40 cm dikte zou hebben dan zou de bodem hier als Abp(c) kunnen geduid worden.

***P1:** Een dikke humusrijke leem A-horizont ligt vanaf 60 – 66 cm-mv op zeer compacte niet ontwikkelde leemlagen vrijwel zonder bodemleven, en die nauwelijks waterdoorlatend zijn, en dit tot 1,10 m-mv. Op 1,10 m-mv wordt een humusrijke leemlaag aangetroffen. Deze leemlaag is volledig gereduceerd; alle zuurstof werd verbruikt in de oxydatie van de aanwezige humus en vegetaal materiaal; bodemverluchting is er onmogelijk door de natte compacte bovenliggende lagen. Het betreft hier de historische A (Ap)-horizont die begraven werd. Dieper dan deze A-horizont treft men een B2t aan.*

Besluit: Het betreft een opgehoogd terrein (Bodemserie ON). Vanaf diepte 1,10 m-mv treft men de oorspronkelijke bodem aan (waarschijnlijk Aba(0)).

***P2:** Hier kan grotendeels verwezen worden naar P1. Een humusrijke Ap-horizont ligt op zeer compacte, nauwelijks doorlatende leemlagen vrijwel zonder bodemleven. De compacte leemlagen bevatten geaderd kalksporen. Vanaf 1,60 m-mv treft men een gemengde leemlaag aan: deels humusrijk en gereduceerd, en vanaf 1,90 cm-mv een B2t.*

Besluit: Het betreft een opgehoogd terrein (Bodemserie ON), o.m. met löss (kalkrijke leem uit een diepere ondergrond van elders aangevoerd). Vanaf diepte 1,60 m-mv kan men het oorspronkelijke maaiveld veronderstellen en de oorspronkelijke bodem (waarschijnlijk Aba(0)).

***P9**: Een weinig humusrijke Ap-horizont ligt op zeer compacte, nauwelijks doorlatende leemlagen vrijwel zonder bodemleven en dit tot op diepte van meer dan 2,20 m-mv. Enige sporen van reductiekleuren op 1,40 tot 1,60 m-mv. duiden hooguit op enige bijmenging van humusrijkere leem, bouwlaagmateriaal, doch hier zeer waarschijnlijk niet oorspronkelijk gezien de verdichting.*

Besluit: Het betreft een opgehoogd terrein (Bodemserie ON), waarbij het oorspronkelijke maaiveld dieper dan 2,20 m-mv ligt.

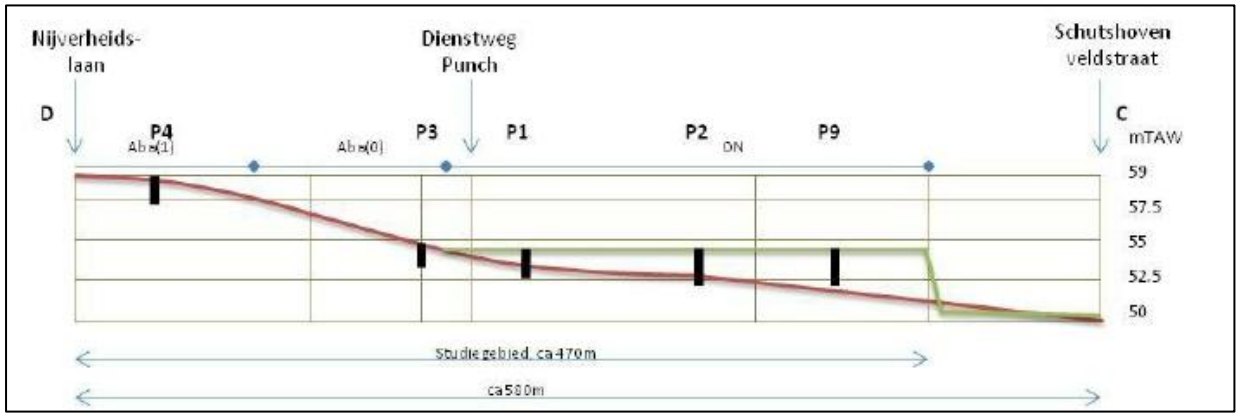
2.2.2.2 Verdere oriënterende boringen[3]

Met Edelmanboringen en gutsboor werd enkel ter verdere oriëntatie nagegaan in welke mate de bovenstaande bevindingen bevestigd worden en/of ruimtelijk kunnen worden geëxtrapoleerd.

1. Ten noorden van de Dienstweg Punch:

In deze zone bevestigen de boringen systematisch de ophoging (detail zie bijlage 4.3).
De dikte van de huidige Ap is merkelijk groter (ca. 60 cm) aan de W-zijde t.o.v. de oostzijde (ca.35 cm).
Onder de Ap: zeer compacte, aangevoerde leemlagen.

Op basis van de kennis van de historische bodemkaart, de voormalige topografische indicaties, en de bovenstaande profielwaarnemingen, kan men het huidige transect D-C (Zuid-Noord) als volgt voorstellen, met aanduiding van ligging en diepte van de relevante profielputten en boring :

Afbeelding 8: huidige topografie van het terrein: Groen: huidige maaiveldhoogte ten noorden van de Dienstweg Punch, ophoging t.o.v. de oorspronkelijke topografie, P1 – P9: situering van de proefputten en boringen.

Samenvatting (algemeen besluit):

[3] enkel het deel ten noorden van de dienstweg Punch (Powertrain) wordt aangehaald omdat dit aansluit bij het projectgebied

De studie betreft het pedologisch en pedogenetisch onderzoek van zone 3 op de site Schurhoven, St. Truiden uitgevoerd op 21/02/2012, in het kader van een archeologisch proefsleuvenonderzoek. Zonder afbreuk te doen aan het detail van de bevindingen, zijn de belangrijkste besluiten als volgt samen te vatten:

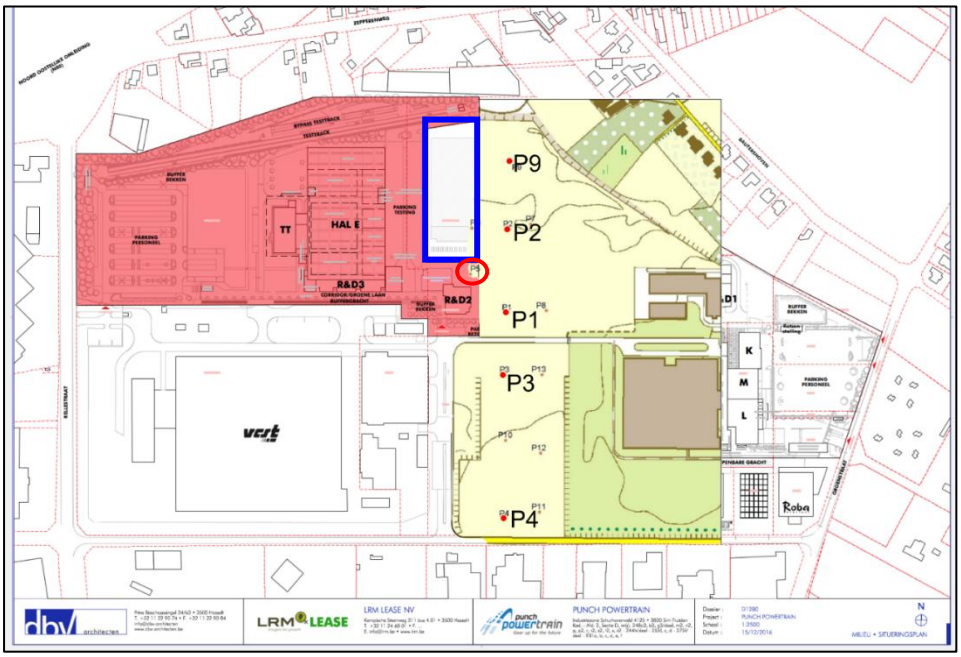
Het studiegebied is duidelijk opgedeeld in een opgehoogd terrein (noordelijke deel) en in een zone met oorspronkelijke bodems (zuidelijke deel):

Vanaf de Dienstweg Punch tot aan de noordelijk gelegen talud (grens studiegebied) werd het terrein opgehoogd, en bevindt het oorspronkelijke maaiveld zich reeds op ca. 1 m-mv op een afstand van ca. 30 m ten noorden van de Dienstweg Punch.

Ter hoogte van het midden van deze zone ligt het oorspronkelijke maaiveld op diepte van 1,60 m-mv tot 1,80 m-mv. Ter hoogte van de kop van het talud, bevindt het oorspronkelijke maaiveld zich zeer waarschijnlijk op ca. 3 m diepte. De in deze zone begraven bodems zijn vermoedelijk alle oorspronkelijk van de bodemserie Aba(0) tot Abp(c).

In de zuidelijke zone tussen de Nijverheidslaan en de Dienstweg Punch, het hellende deel van het studiegebied, werd niet opgehoogd, en treft men de oorspronkelijke bodemseries Aba(1) en Aba(0) (tot Abp(c)) aan. Ter hoogte van de profielputten in deze zone vindt men over de volledige dikte van de A-horizont minder dan 1% stenigheid van diverse oorsprong, baksteenfragmenten en koolstofpartikels.

De A-horizont is in mindere of meerdere mate tot stand gekomen door colluviatie die een oude mogelijk zelf geërodeerde Antropogene Ap-horizont heeft begraven. De ondergrens van deze begraven Ap is duidelijk gemarkeerd, tot stand gekomen door bewerking (spitten, graven, ploegen) en ligt op gemiddeld 40 cm onder maaiveld, behalve aan de NW zijde van deze zone waar dit merkelijk dieper is, op ca. 55 cm onder maaiveld.

Afbeelding 9: situering van de boorpunten uit 2012 ten opzichte van het huidige projectgebied (blauw omkaderd). Boorpunt 5, rood omcirkeld, zit in het overlappende gedeelte van het onderzochte terrein in 2012 maar net buiten het huidige projectgebied 2017J2.

Afbeelding 10: het boorstaal van boorpunt P5 (foto: ir. F. Elsen 21/02/2012)

Boorpunt 5 : de beschrijving van het boorstaal:

Profielbeschrijving		**Nr. P5**	
Datum:		21/02/2012	Opname: Frank Elsen
Locatie:		X: 209518,9 Y: 167740,4	Site Schurhoven, Groenstraat/ Nijverheidstraat, Sint- Truiden
Methode		Edelmanboring (8 cm diam)	
Topografische ligging:		Bovenaan licht concave strook, aan weerszijden afwaterend naar ondiepe ontwateringsgrachten (rabatten)	
Vegetatie:		Gemaaid grasland	
Morfologie:			Foto(s): 0-220 cm
Niet benoemd, deels A_p	0-60 cm	leem, donker tot grijsbruin nat, in de diepte verdicht bovenaan zeer, in de diepte weinig doorworteld	
Niet benoemd	60-170 cm	leem, geelbruin, vochtig, zeer sterk verdicht niet doorworteld	
Niet benoemd	170- >220 cm	leem, met reductiekleuren: grijsgroen tot donkerbruin vochtig, geen herkenbare wortels met baksteengruis (Begraven eertijdse Ap?)	

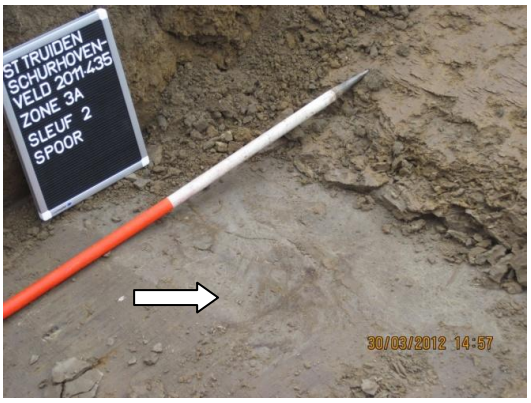
Boring 5 ligt in een overlappend gedeelte van reeds onderzocht en vrijgegeven terrein, maar, net buiten het voorliggend projectgebied 2017J2. Uit de beschrijving van het boormonster blijkt dat het oude maaiveld zich op een diepte van minstens 170cm onder het huidige maaiveld bevindt.

Ten slotte dient aangehaald dat na de bespreking van het booronderzoek met het Agentschap Onroerend Erfgoed het volledige terreindeel ten noorden van de dienstweg Punch Powertrain werd vrijgegeven van verder archeologisch onderzoek omwille van de enorme ophoging van het terrein.

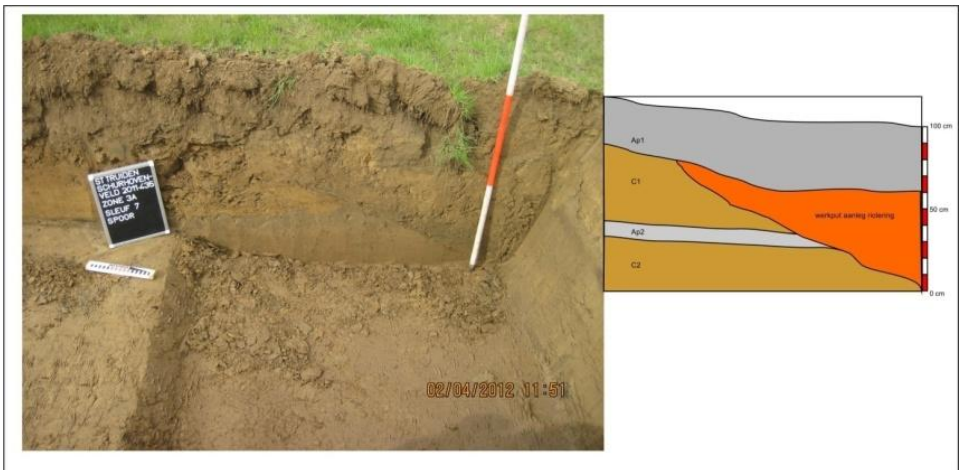
De ophoging werd ook duidelijk zichtbaar in het noordelijk kopprofiel van proefsleuf 7 uit het proefsleuvenonderzoek dat volgde op het landschappelijk booronderzoek[4].

In sleuf 7 werden sporen aangetroffen van erosielaagjes. Leemgrond die in laagjes op elkaar lagen en die als het ware van elkaar gepeld konden worden. De bovenzijde van deze laagjes is iets donkerder van kleur dan de onderliggende leem. Het oppervlak van elk laagje is vrij glad maar niet vlak; de kleine oneffenheden zijn wat ons betreft het gevolg van door water afspoelende leem, die opdroogt en die opnieuw overspoeld wordt bij een volgende periode van zware regenval. Op het bovenvlak van deze laagjes werden geen sporen van begroeiing aangetroffen.

Op de noordelijke kop van elke sleuf werd duidelijk dat de oorspronkelijke Ap-horizont onder een recente aanvulling wegduikt. Anders dan bij de erosielaagjes waren er hier op het "oude" oppervlak wel sporen van begroeiing zichtbaar. In het profiel is duidelijk dat de oorspronkelijke Ap-horizont overlaagd wordt door een witgele laag met daarbovenop bruine leemgrond en daarop het huidige maaiveld.

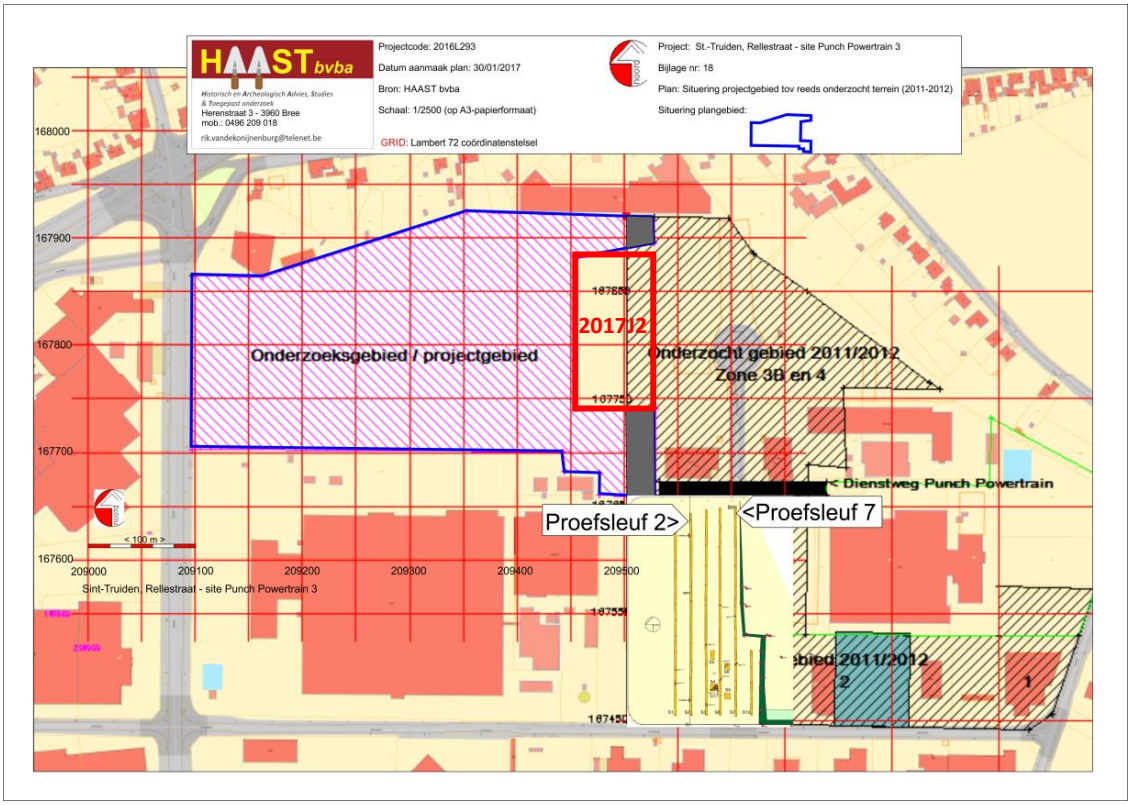

Afbeelding 11: Proefsleuf 2, noordzijde, ⇨ zicht op het oorspronkelijk maaiveld.

Afbeelding 12: profiel 2: kopprofiel noordzijde sleuf 7: oranje is opgebrachte grond

[4] VAN DE KONIJNENBURG, R. en JANSSEN, J., 2012, ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK: PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM en ONDERZOEK MET METAALDETECTOR, Haast-rapport 2012-04 / **OE project 2011 – 435,** p. 19 – 20.

Afbeelding 13: situering van de proefsleuven 2 en 7 ten opzichte van het huidige projectgebied, het huidige projectgebied 2017J2 is rood omkaderd

4. Assessment van het terrein: tekstovername uit het verslag van het bureauonderzoek

Bij onderzoek in het archief van het architectenbureau werden de plannen teruggevonden voor de bouw van het bedrijf VCST en de grondwerken die daarvoor uitgevoerd werden. Die grondwerken waren zeer ingrijpend voor het van oudsher bestaande landschappelijk kader waarbinnen het projectgebied ligt.

Oorspronkelijk was het terrein de flank van een heuvelrug die van zuid naar noord daalde in de richting van *Bernissembroek* en de Bernissembeek die iets noordelijker samenvloeit met de Mielensbeek. Die oorspronkelijke terreingesteldheid is nog zichtbaar en aangegeven op de Vandermaelenkaart uit 1854 (afbeelding 16) en op de Militaire Stafkaart uit 1956 (afbeelding 17). Op beide kaarten is het terrein licht dalend van zuid naar noord en uit de stafkaart blijkt het te liggen tussen de 55 m hoogtelijn en de 52,5 m lijn. De Rellestraat is aangeduid als een holleweg hetgeen betekent dat de terreinen aan weerszijden van de weg hoger gelegen zijn dan het wegdek. Ten opzichte van het projectgebied begint de holleweg op de Vandermaelenkaart ten zuiden van het projectgebied, op de stafkaart begint de aanduiding voor een talud ongeveer centraal aan de westzijde van het terrein. Een gedeelte van het terrein is ingetekend als boomgaard, de rest als akkerland.

Op de stafkaart van 1976 (afbeelding 18)[5] is het terrein veranderd: de gebouwen van het huidige VCST inclusief parkeerplaats zijn ingetekend. Die parkeerplaats ligt binnen het projectgebied. Rondom het terrein is het teken voor “talud” aangebracht zowel rond de gebouwen als rond de parking en een

[5] verwijzingen naar afbeeldingen in dit tekstdeel zijn de verwijzingen naar de afbeeldingen in het bureauonderzoek

gedeelte ten oosten van de parking. Alles wijst erop dat het terrein deels afgegraven en deels opgehoogd werd.

Op afbeelding 18 is duidelijk te zien dat aan de zuidzijde van het gebouw van VCST de talud lijn en haakjes duiden op een afgraving en dat aan de noordzijde, binnen het projectgebied de lijnen en haakjes wijzen op een ophoging.

In het archief van het architectenbureau waren de plannen bewaard van de bouw van de productiehallen en kantoren van VCST, en, **zeer belangrijk**, eigenlijk het enige belangrijke plan in functie van deze nota, een opmetingsplan van het grondverzet. Het plan werd opgemaakt in 1973 en uitgevoerd in 1975.

Er is geen plan met aanduiding waar de terreinprofielen genomen zijn maar samen met het architectenbureau kon een reconstructie gemaakt worden.

Uit de details met opgave van het TAW-niveau blijkt het terrein aan de zuidrand van het VCST terrein minstens 4 meter te zijn afgegraven terwijl het aan de noordrand, ook de noordrand van het projectgebied 4 m in de noordwesthoek tot 6,5 m in de noordoosthoek is aangevuld. Centraal ligt de toegangsweg naar de fabrieken, momenteel nog steeds de toegangsweg, quasi op het kantelpunt van afgraving en opvulling.

Met betrekking tot het projectgebied 2017J2, voorwerp van deze archeologienota, is vooral het profiel E-D belangrijk aangezien het tegen de westelijke grens van het projectgebied gelegen is.

Uit een projectie van de hoogtelijnen zoals weergegeven op de stafkaart uit 1956 op het opmetingsplan bestaande toestand blijkt de 55 m hoogtelijn aan de zuidrand van het projectgebied eerst licht af te buigen naar noord om dan terug af te buigen naar zuidoost waardoor het pakket aangevulde grond eerst minder dik en vervolgens steeds dikker zal worden naarmate men van west naar oost de zuidgrens van het projectgebied volgt. Dit sluit aan bij de bevindingen in boorput 5 waar het oorspronkelijk maaiveld bedolven ligt onder een 1,60 m dik pakket aangevulde grond en de noordelijke kopprofielen van de proefsleuven 2 en 7 waar het begin van de aanvulling kon opgetekend worden.

De bestaande toegangsweg tot het fabrieksterrein vanuit de Rellestraat vormt met andere woorden min of meer de scheidingslijn tussen afgegraven grond, ten zuiden van het projectgebied maar binnen het terrein van de VCST-fabriek en opgehoogde gronden ten noorden ervan, de parking, een stuk braakliggende grond en de terreinen met de fabriekshallen E.

De niveauverschillen worden zelfs nog explicieter als we de situering van de hoogtelijnen vergelijken met de hoogtemetingen zoals weergegeven op de profielsnedes van het terrein ten behoeve van het grondverzet. Daar ligt het oorspronkelijk maaiveld aan de noordzijde van het terrein op ca. +51.60 m TAW, het centrale deel ter hoogte van de toegangsweg op +55.60 m en helemaal aan de zuidrand van het terrein van VCST, buiten het projectgebied, varieerde het tussen +59 m TAW en zelfs bijna +61m TAW.

Er is dus veel weggegraven en veel aangehoogd! Een uitgebreid assessment van het terrein naar geomorfologie en topografie heeft weinig of geen zin enerzijds omdat het terrein ten zuiden van het projectgebied volledig afgegraven is, anderzijds omdat binnen het projectgebied de oorspronkelijke bodems en topografie begraven liggen onder een pakket aanvulgrond van 1 m tot meer dan 6 m dikte. Precies ook om die reden werden in 2012 de gronden ten oosten van het projectgebied, die in precies dezelfde bodemkundige situatie verkeren, vrijgegeven van verder archeologisch onderzoek.

Ter informatie en vervollediging van de documentatie en de nota werden als bijlagen wel plannen toegevoegd met de situering van het projectgebied op de bodemkaarten, de geologische kaarten, de bodemgebruiksbestanden, de hoogteligging en topografie en de historische kaarten, echter met de wetenschap dat die niet meer representatief zijn voor de huidige, actuele terreingesteldheid.

5. Gemotiveerd besluit

De archeologische verwachting met betrekking tot het projectgebied is onbestaande. De geplande werken zullen, gelet op de enorme ophoging, het oorspronkelijk maaiveld niet raken.

Bijkomend moet hier uitdrukkelijk aan veiligheid gedacht worden. Een proefsleuvenonderzoek zal misschien aanwijzingen opleveren van antropogene activiteiten uit het (verre) verleden, maar er zijn meerdere redenen om ook daar de verwachting aan kennisvermeerdering laag in te schatten. Het terrein ligt immers op de flank van een heuvelrug waardoor de kans groot is dat archeologica door erosie van de bodem verspoeld zijn in de colluviale afzettingen waardoor ze enkel aanwijzingen opleveren voor antropogene activiteit, maar niets over de plaats waar die activiteit plaatsvond. Om bodemsporen aan te treffen zal veel te diep gegraven moeten worden waardoor de kans bestaat dat wanden van proefsleuven gaan instorten. “Veilige” sleuven aanleggen is kosten/baten gewijs onverantwoordbaar.

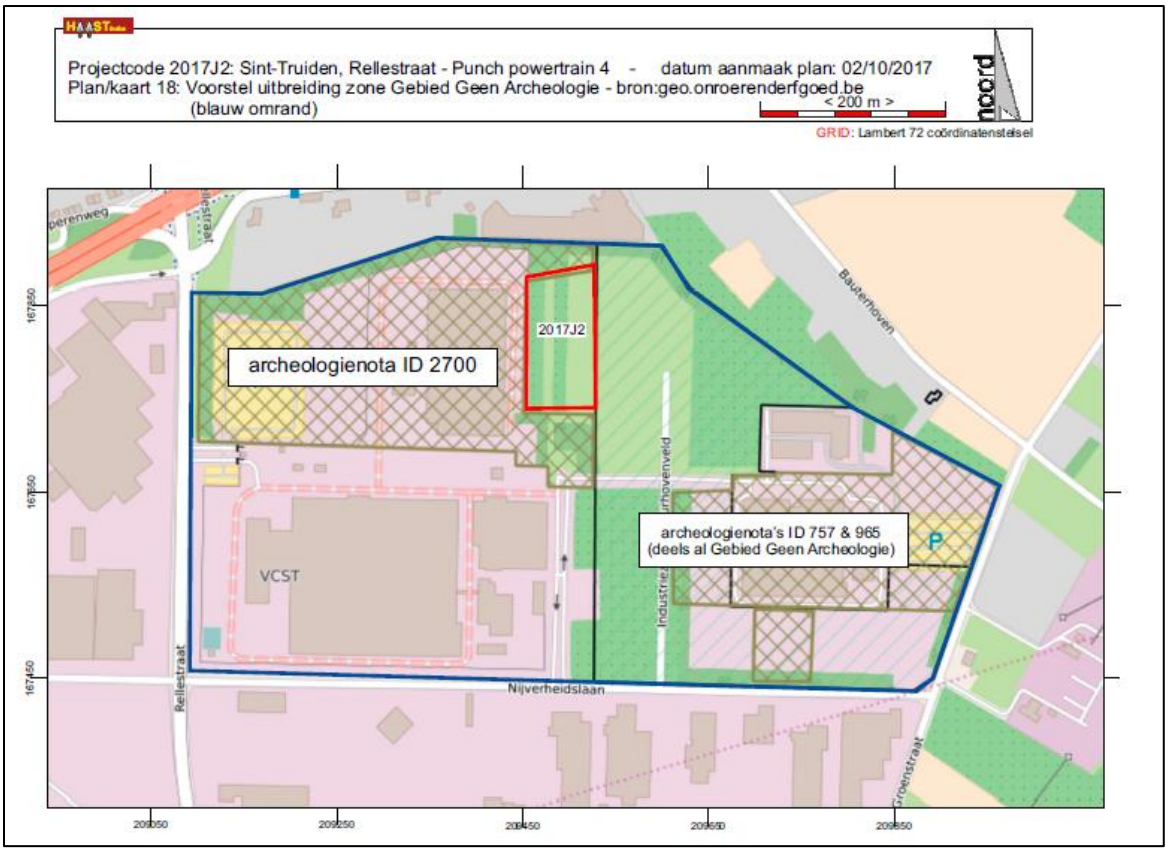
Op basis van de gegevens uit dit bureauonderzoek kan besloten worden dat het projectgebied 2017J2 geen resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering.

- Uit voorgaande blijkt het terrein meer dan 1 ha groot te zijn en waardoor het gevat wordt door het Erfgoeddecreet art 5.4.2..
- Het volledige projectgebied is opgehoogde grond; aan de zuidzijde tot 1,60 m opgehoogd, aan de noordzijde bedraagt de ophoging 4 tot 6 m bovenop het oorspronkelijke maaiveld.
- Het oorspronkelijk reliëf was een hellend terrein dalend van zuid naar noord richting de valleien van de Bernissembeek en de Mielensbeek. De kop van de heuvelrug ligt ten zuiden van het projectgebied. Hierdoor was het terrein redelijk erosiegevoelig waardoor sporen vervaagd of verspoeld kunnen zijn en archeologica uit hun oorspronkelijke context verplaatst zijn.

Een kosten/batenanalyse wijst uit dat de kosten die gedaan moeten worden om hier een degelijke archeologische veldprospectie te organiseren, rekening houdend met de te nemen veiligheidsmaat-regelen gelet op de specifieke terreinsituatie, niet zullen opwegen tegen de mogelijke kans op kennisvermeerdering inzake archeologie/geschiedenis.

Advies:

Via dit programma van maatregelen stellen we voor om bij een herziening van de Gebieden geen Archeologiekaart niet alleen het projectgebied daarin op te nemen als GGA-zone, maar heel het fabrieksterrein van de VCST omwille van het grote grondverzet dat er heeft plaatsgehad waardoor heel het terrein archeologisch oninteressant geworden is.

Afbeelding 14: voorstel van afbakening Gebied Geen Archeologie.

Lijst van de afbeeldingen

Afbeelding 1: Bounding Box
Afbeelding 2: Kadastraal uittreksel 01/01/2017
Afbeelding 3: bestaande toestand binnen het projectgebied
Afbeelding 4: inplanting nieuwbouw, nieuwe aanleg (rood ingekleurd de zones waar ingrepen in de bodem zullen gebeuren).
Afbeelding 5: aanleg parking zoals aangereikt door LRM lease nv
Afbeelding 6: Situering van het projectgebied ten opzichte van het in 2011-2012 onderzochte terreinen en eerder opgemaakte archeologienota's
Afbeelding 7: Reconstructie van de oorspronkelijke topografie van het terrein
Afbeelding 8: huidige topografie van het terrein: Groen: huidige maaiveldhoogte ten noorden van de Dienstweg Punch, ophoging t.o.v. de oorspronkelijke topografie, P1 – P9: situering van de proefputten en boringen.
Afbeelding 9: situering van de boorpunten uit 2012 ten opzichte van het huidige projectgebied (blauw omkaderd). Boorpunt 5, rood omcirkeld, zit in het overlappende gedeelte van het onderzochte terrein in 2012 maar net buiten het huidige projectgebied 2017J2.
Afbeelding 10: het boorstaal van boorpunt P5 (foto: ir. F. Elsen 21/02/2012)
Afbeelding 11: Proefsleuf 2, noordzijde, zicht op het oorspronkelijk maaiveld.
Afbeelding 12: profiel 2: kopprofiel noordzijde sleuf 7: oranje is opgebrachte grond
Afbeelding 13: situering van de proefsleuven 2 en 7 ten opzichte van het huidige projectgebied, het huidige projectgebied 2017J2 is rood omkaderd
Afbeelding 14: voorstel van afbakening Gebied Geen Archeologie.